

## РОЗДІЛ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МИСТЕЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Ольга Леонідівна Дубовська  
Анастасія Ігорівна Адам'ян

### Концертно-освітня діяльність у системі професійної підготовки вчителя музичного мистецтва

УДК 37.037:78.071.1

DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2025-2.1>

Ольга Леонідівна Дубовська  
викладач-методист кафедри вокально-хорової підготовки вчителя  
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»  
Харківської обласної ради  
ORCID: 0000-0002-1571-3527

Анастасія Ігорівна Адам'ян  
концертмейстер кафедри вокально-хорової підготовки вчителя  
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»  
Харківської обласної ради  
ORCID: 0009-0000-7170-5700

*У статті розглянуто стан сформованості концертно-освітньої діяльності вчителів музичного мистецтва в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти. Виокремлено основні етапи становлення сценічної культури, проаналізовано основні компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та зауважено, що концертно-освітня діяльність вчителя музичного мистецтва є складовою його музичної та педагогічної культури та реалізовується у практиці концертної музично-педагогічної діяльності. Мета статті полягає у висвітленні значущості концертно-освітньої діяльності як засобу формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Розвиток та становлення концертно-освітньої діяльності здобувачів вимагає чіткої побудови стратегії та тактики педагогічної діяльності: підготовка високопрофесійних фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері музичного навчання, що передбачає удосконалення професійної підготовки вчителів засобами концертного просвітництва. Методика викладання ґрунтується на врахуванні її закономірностей і підпорядковується певним принципам, від яких залежить її ефективність. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до концертно-освітньої діяльності інтерпретується як ефективний засіб їх музично-фахового та педагогічного становлення. Концертно-освітня діяльність як засіб розвитку творчих здібностей здобувачів стимулює пізнавальний інтерес до вивчення загального культурного рівня, професійного становлення майбутніх учителів; сприяє зростанню рівня виконавської майстерності викладачів та здобувачів, формує полікультурне мислення. Концертно-освітня діяльність покликана подолати дефіцит «живого» слухання, надати можливість пережити зміст твору в процесі безпосереднього виконавського відтворення, саме в тій формі звучання, яке передбачається композиторським задумом, який втілюється виконавцем.*

**Ключові слова:** концертно-освітня діяльність, професійна підготовка, вчитель музичного мистецтва, виконавські навички, педагогічна майстерність.

**Актуальність проблеми** полягає у розкритті та узагальненні педагогічних основ формування концертно-освітньої діяльності в системі професійної підготовки вчителя музичного мистецтва. Опрацьовано роботи вітчизняних і зарубіжних вчених із проблем реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі мистецьких факультетів. Узагальнено програмні вимоги зі спеціальності 025 – Музичне мистецтво для здобувачів музично-педагогічної спеціальності. Охарактеризовано основні види концертно-освітньої діяльності вчителя музичного мистецтва. Проаналізовано її значення для формування виконавських, педагогічних і комунікативних навичок майбутніх педагогів. Визначені основні форми концертної діяльності, які сприяють розвитку професійної компетентності.

В умовах кардинального перезавантаження вищої педагогічної та музичної освіти, особливої актуальності набуває проблема модернізації підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Тому дуже важливо звернути увагу на такі ознаки концертно-освітньої діяльності:

– врахування інтересів особистості здобувача та процес саморозвитку його задатків;

- творчий потенціал та ініціативність;
- здатність демонструвати досить високий рівень виконавської майстерності;
- створення та реалізація власних художніх концепцій у виконавській діяльності;
- усвідомлення художньо-естетичної природи мистецтва;
- розуміння взаємозв'язків та взаємозалежностей між теорією та практикою музичного мистецтва.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Протягом останнього десятиріччя виявився підвищений інтерес до проблеми формування сценічної культури вчителів музичного мистецтва. На сучасному етапі проблемою підготовки здобувачів до концертно-освітньої діяльності займаються науковці Є. Куришев (2006), Л. Кожевнікова (2016). Систему професійної підготовки студентів до художньо-естетичної діяльності розглянуто у наукових працях А. Козир (2017), Д. Погребняк (2018), О. Міщенко (2019), О. Щолокової (2012). Дослідження виконавської майстерності висвітлюються в наукових працях Д. Юник і Т. Юник (2023), Л. Белобородової (2020), Т. Жигінас (2004; 2007). Проаналізувавши науково-педагогічні роботи,

можемо зазначити, що концертно-освітня діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва в результаті являє собою апробату сукупності педагогічних прийомів, форм, методів, що спрямовані на її розвиток у процесі практичної діяльності.

**Мета дослідження** розкриває можливості музичної освіти в підготовці здобувачів до професійної діяльності. Виявляє можливість навчального потенціалу концертно-освітньої діяльності та об'єднання аспектів музичного мистецтва та педагогіки, що в свою чергу сприяє педагогічній самореалізації. Підготовка до концертно-освітньої діяльності може стати чинником особистісного розвитку потенційних вчителів мистецьких дисциплін, а саме – формування комунікативних здібностей, артистизму, розвитку витримки і вміння зберігати творчий настрій в умовах публічної діяльності. Всі ці якості високо ціняться в різних видах музично-педагогічної роботи.

**Методологія дослідження.** Розвиток та становлення концертно-освітньої діяльності здобувачів вимагає чіткої побудови стратегії та тактики педагогічної діяльності: підготовка високопрофесійних фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері музичного навчання, що передбачає удосконалення професійної підготовки вчителів засобами концертного просвітництва. Методика викладання ґрунтується на врахуванні її закономірностей і підпорядковується певним принципам, від яких залежить її ефективність. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до концертно-освітньої діяльності інтерпретується як ефективний засіб їх музично-фахового та педагогічного становлення.

**Результати та їх обговорення.** В сучасних умовах підготовка вчителя музичного мистецтва вимагає не лише теоретичних знань, а й високого рівня виконавської майстерності та здатності до ефективного музично-педагогічного спілкування. Одним із ключових елементів цієї підготовки є концертно-освітня діяльність, яка забезпечує поєднання теорії і практики та сприяє розвитку професійних компетентностей. Утвердження гуманістичної парадигми виховання на сучасному етапі розвитку освіти в Україні потребує особливої уваги до розгляду проблем становлення духовності особистості, формування естетичної культури учнів, їх здатності до повноцінного сприйняття творів високого мистецтва, зокрема, музики. Завдання вдосконалення художнього виховання школярів у широких загальноосвітніх вимірах не можуть бути вирішеними виключно в процесі уроків мистецтва. Дефіцит естетичного впливу, що на жаль наявний серед дітей та юнацтва, музичними засобами доцільно компенсувати шляхом проведення музичної просвітницької діяльності.

Концертно-освітня робота має на меті залучення молоді до сприймання творів у безпосередньому

звучанні з супроводом педагогічних методичних пояснень. На противагу поширенню в мережі аудіо-записів, концертний варіант виконання музики сприяє досягненню ефекту підсиленого емоційно-естетичного впливу на слухачів. Повноцінний музичний розвиток дитини не можна забезпечити шляхом залучення її до слухання музики виключно в запису. Попри всі переваги сприйняття музичних записів, вони не в змозі замінити безпосереднього контакту з виконавцями у концертному заході, ефекту присутності, співпереживання. Між тим розповсюдження різних форм електронного запису в сучасну епоху витісняє «живе» звучання музики.

Концертно-освітня діяльність включає різні форми музично-виконавської та просвітницької роботи, спрямованої на популяризацію музичного мистецтва. Вона допомагає майбутнім педагогам розвинути такі важливі навички, як:

- виконавська майстерність – розвиток технічних і художніх умінь гри на музичних інструментах або вокалу;
- педагогічна майстерність – формування вміння працювати з аудиторією, пояснювати музичний матеріал і керувати освітнім процесом;
- комунікативна компетентність – здатність взаємодіяти з учнями, батьками, колегами та громадськістю.

Концертно-освітня діяльність є одним із головних показників виконавської майстерності здобувача факультету музичного мистецтва і передбачає інтеграцію музичного виконавства в педагогічний процес, що дає змогу студентам практично засвоювати методику викладання музики. Крім того, вона є й чинником, який сприяє подальшому вдосконаленню виконавської майстерності, набуттю високого рівня професіоналізму. Концертний виступ має свою специфіку, що стосується не тільки суто виконавської техніки, але й безпосередньо поведінки на сцені, особливостей сценічного мислення тощо. Концертний виступ – це момент насичений певним хвилюванням, емоціями, але ці хвилювання необхідно чітко контролювати, емоції стримувати і підпорядковувати художньо-виконавському акту.

На якість концертно-освітнього виступу впливає досвід виконавця, який залежить не тільки від рівня технічної підготовки, а й від систематичності виступів. Достатня їх кількість і дає можливість набуття певного концертного досвіду. І саме цей досвід є запорукою подолання надмірного хвилювання, емоційної невраїноваженості, що призводить до втрати якості виконання та контакту зі слухачами. Тому в плані навчання бажано проектувати і розробляти систему регулярних публічних виступів. Це можуть бути великі концерти, лекції-концерти, онлайн-концерти,

конкурси будь-якого рівня тощо. Головна мета цих концертних заходів – це систематичність публічних виступів. І на певному етапі перебільшене хвилювання зникне, з'явиться можливість впевнено і усвідомлено відтворювати художньо-образний зміст творів.

Залучення до концертної практики дозволяє майбутнім учителям краще розуміти особливості сценічної роботи, що допомагає їм ефективно використовувати музично-виконавські методи у навчальному процесі. Сам творчий процес спонукає до розвитку музичного мислення на більш високому професійному рівні. Участь у концертно-освітніх заходах сприяє розширенню музичного світогляду та естетичного смаку студентів, формуванню здатності адаптувати освітні методи до різних вікових груп учнів, розвитку впевненості у власних силах та професійної ідентичності.

Важливе значення в концертній діяльності набуває й таке поняття як артистизм, який є невід'ємною частиною виконавської майстерності. Артистизм та сценічна культура виконавця проявляється у здатності впливати на слухачів засобами музичного вираження внутрішнього змісту художнього образу музичного твору.

Отже, концертна діяльність з одного боку – це показник виконавської майстерності, а з іншого – саме її специфіка і систематичність сприяє вдосконаленню виконавської майстерності.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Концертно-освітня діяльність вчителя музичного мистецтва трактується як одна з найважливіших складників культури, що зумовлено специфікою музично-педагогічної діяльності вчителя, спрямованої на формування особистості, здатної в подальшому житті збагачувати культуру суспільства. Сучасна школа потребує фахівця нового формату, здатного здійснювати навчальну та пізнавальну діяльність з вільним використанням сучасних методів навчання та освітньо-інформаційних технологій. Метою формування концертно-освітньої майстерності вчителів в процесі художньої творчості є професійне становлення і розвиток емоційного, ціннісного, публічно-регулятивного, організаційного компонентів. Враховуючи все вище сказане доречно відзначити, що формування концертно-освітньої діяльності – одна з головних ланок загальної культури. Потенціал людини, її можливості проявляються у музичному мистецтві, зокрема вокальному. Майбутні викладачі музичного мистецтва повинні вміти формувати здатність учнів до естетичного сприйняття, переживання, музичного смаку, уяви про ідеал. Виховання художньо-творчої діяльності – формує ціннісну орієнтацію особистості, розбудовує здатність до творчості, до створення естетичних цінностей у сфері трудової діяльності, у випадках і поведінці й безсумнівно, у мистецтві.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробці та експериментальній перевірці форм і методів підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної концертно-освітньої діяльності в умовах етнокультурного різноманіття сучасного суспільства, спрямованих на розвиток особистісного складника, який є визначальним у структурі досліджуваної готовності.

## ЛІТЕРАТУРА

Горбенко, С. (2009). Гуманістичні погляди на музичне виховання особистості в початковий період новітньої української культури. *Науковий часопис*, 10, 14–19.

Жигінас, Т. (2004). Формування комунікативно-артистичних навичок у майбутніх учителів музики. *Проблеми педагогіки музичного мистецтва*. 71–77.

Жигінас, Т. (2006). Концертно-освітня діяльність у творчості видатних митців. *Наукові записки*, 59–66.

Жигінас, Т. (2007). Концертно-освітня діяльність як об'єкт педагогічної проблематики. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*, 32, 115–118.

Кожевникова, Л. (2016). Музично-просвітницька діяльність у контексті підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 5, 110–120.

Козир, А. (2017). Акмеологічні тенденції розвитку мистецької освіти в сучасному вимірі. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 6, 5–12.

Куришев, Є., & Ляшенко, О. (2006). Розвиток музично-виконавської компетентності у майбутніх педагогів музичного мистецтва в умовах вищої музичної освіти. *Науковий часопис. Теорія і методика мистецької освіти*, 23, 73–78.

Белобородова, Л. (2020). *Музична педагогіка: теорія і практика*. Київ : Видавничий дім «Освіта».

Погребняк, Д. (2018). Аналіз стану сформованості сценічно-виконавської культури вчителів музичного мистецтва в процесі художньої творчої діяльності. *Молодий вчений*, 6 (58), 84–87.

Міщенко, О. (2019). *Педагогічні основи музичної діяльності*. Харків : Фоліо.

Фролова, І. (2021). *Сучасні тенденції музично-педагогічної освіти*. Одеса : Астропринт.

Шолокова, О. (2012). Проблеми фахової підготовки майбутніх магістрів мистецької освіти. *Естетика і етика педагогічної дії*, 3, 181–190.

Юник, Д., & Юник, Т. (2023). Підготовленість концертної програми як детермінанта виконавської надійності музиканта-інтерпретатора у сценічній діяльності. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 43–66.

## REFERENCES

Gorbenko, S. (2009). Humanistychni pohliady na muzychne vykhovannia osobystosti v pochatkovy period novitnoi ukrainskoï kultury [Humanistic views on the musical education of the individual in the initial period of modern Ukrainian culture]. *Naukovyi chasopys – Scientific Journal*, 10, 14–19.

Zhiginas, T. (2004). Formuvannia komunikatyvno-artystychnykh navychok u maibutnykh uchyteliv muzyky [Formation of communicative and artistic skills in future

music teachers]. *Problemy pedahohiky muzychnoho mystetstva – Problems of musical art pedagogy*, 71–77.

Zhiginas, T. (2006). Kontsertno-osvitnia diialnist u tvorchoosti vydatnykh myttsiv [Concert and educational activities in the work of prominent artists]. *Naukovi zapysky – Scientific notes*, 59–66.

Zhiginas, T. (2007). Kontsertno-osvitnia diialnist yak ob'ekt pedahohichnoi problematyky [Concert and educational activity as an object of pedagogical problems]. *Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia – Theoretical issues of culture, education and upbringing*, 32, 115–118.

Kozhevnikova, L. (2016). Muzychno-prosvitnytska diialnist u konteksti pidhotovky mabutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Musical and educational activities in the context of training future teachers of musical art]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii – Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 5, 110–120.

Kozyr, A. (2017). Akmeolohichni tendentsii rozvytku mystetskoï osvity v suchasnomu vymiri [Acmeological trends in the development of art education in the modern dimension]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty – Professionalism of the teacher: theoretical and methodological aspects*, 6, 5–12.

Kuryshch, E., & Lyashenko, O. (2006). Rozvytok muzychno-vykonavskoi kompetentnosti u maibutnikh pedahohiv muzychnoho mystetstva v umovakh vyshchoi muzychnoi osvity [Development of musical and performing competence in future teachers of musical art in the conditions of higher musical education]. *Naukovyi chasopys. Teoriia i metodyka mystetskoï osvity – Scientific Journal. Theory and Methodology of Artistic Education*, 23, 73–78.

Beloborodova, L. (2020). *Muzychna pedahohika: teoriia i praktyka [Musical Pedagogy: Theory and Practice]*. Kyiv: Vydavnychiy dim "Osvita" – Kyiv: Publishing House "Education".

Pogrebnyak, D. (2018). Analiz stanu sformovanosti tsenichno-vykonavskoi kultury vchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi khudozhnoi tvorchoi diialnosti [Analysis of the state of formation of the stage and performing culture of music teachers in the process of artistic creative activity]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 6 (58), 84–87.

Mishchenko, O. (2019). Pedahohichni osnovy muzychnoi diialnosti [Pedagogical foundations of musical activity]. Kharkiv: Folio – Kharkiv: Folio.

Frolova, I. (2021). *Suchasni tendentsii muzychno-pedahohichnoi osvity [Modern trends in musical and pedagogical education]*. Odesa: Astroprint – Odesa: Astroprint.

Shchelokova, O. (2012). Problemy fakhovoi pidhotovky maibutnikh mahistriv mystetskoï osvity [Problems of professional training of future masters of art education]. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii – Aesthetics and ethics of pedagogical action*, 3, 181–190.

Yunyk, D., & Yunyk, T. (2023). Pidhotovlenist kontsertnoi prohramy yak determinanta vykonavskoi nadinosti muzykanta-interpretatora u tsenichnii diialnosti [Concert program preparation as a determinant of the performance reliability of a musician-interpreter in stage activities]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho – Journal of the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*, 43–66.

## Concert and edukational activities in the system of professional training of music teachers

Olga Leonidivna Dubovska  
Lekturer-Methodologist at the Department of  
Vocal and Choral Teacher Training  
Communal Institution «Kharkiv Humanitarian  
and Pedagogical Academy»  
of the Kharkiv Regional Council  
ORCID: 0000-0002-1571-3527

Anastasiia Ihorivna Adamian  
Concertmaster at the Department of Vocal  
and Choral Teacher Training  
Communal Institution «Kharkiv Humanitarian  
and Pedagogical Academy»  
of the Kharkiv Regional Council  
ORCID: 0009-0000-7170-5700

*The article examines the state of formation of concert and educational activity of teachers of musical art in the process of professional training in higher education institutions. The main stages of the formation of stage culture are distinguished, the main components are analyzed: motivational, cognitive, activity, and it is noted that the concert and educational activity of a teacher of musical art is a component of his musical and pedagogical culture and is implemented in the practice of concert musical and pedagogical activity. The work aims to highlight the significance of concert and educational activity as a tool of forming the performing skills of a future musical art teacher. The development and formation of concert and educational activity of applicants requires a clear construction of the strategy and tactics of pedagogical activity: training of highly professional specialists capable of solving complex specialized tasks and practical problems in the field of musical education, which involves improving the professional training of teachers by means of concert education. The teaching methodology is based on taking into account its regularities and is subject to certain principles on which its effectiveness depends. The preparation of future teachers of musical art for concert and educational activities is interpreted as an effective means of their musical professional and pedagogical development. Concert and educational activities as a means of developing the creative abilities of students stimulates cognitive interest in studying the general cultural level, professional development of future teachers; contributes to the growth of the level of performing skills of teachers and students, forms multicultural thinking. Concert-educational activity aims to overcome the deficit of "live" listening, to provide an opportunity to experience the content of the work in the process of direct performing reproduction, precisely in the form of sound that is envisaged by the composer's idea, which is embodied by the performer.*

**Keywords:** concert and educational activities, professional training, music teacher, performing skills, pedagogical skills.